

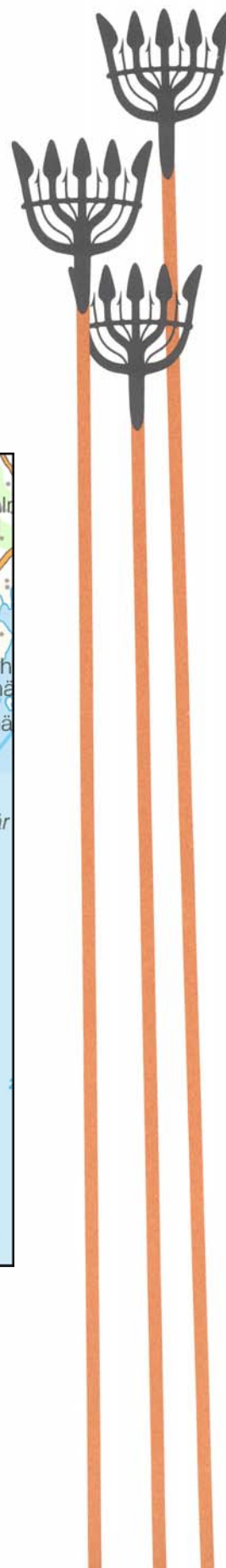
Hällristningar i Blekinge Möckleryd

Torhamns socken, Karlskrona kommun

Inventering och dokumentation

Blekinge museum rapport 2008:13
1:e antikvarie Thomas Persson

Inledning

Blekinge museum får härmed lämna rapport om inventering och dokumentation av hållristningar mm inom del av fastigheten Möckleryd 1:1, Torhamns sn. Arbetet ingår i projektet *Hållristningar i Blekinge*, vilket drivs i samverkan med länsstyrelsen. Inventeringen har finansierats med medel ur anslaget 28:25.

Bakgrund

Projektet *Hållristningar i Blekinge* inleddes sommaren och hösten 2007 då fyra landskapsavsnitt inventerades på Torhamnslandet. Inom tre av områdena, *Möckleryd*, *Svanhalla* och *Högadal/Blaklycke* utgick vi från registrerade hållristningslokaler. Inventeringen av det fjärde området, *Bussevik*, var föranledd av uppgifter om en tidigare ej registrerad hållristningsyta. En av topografin avgränsad yta inventerades inom respektive område. Vid inventeringen gjordes ett betydande antal nyfynd av främst skålgropsförekomster men också några figurristningar. Dessutom framkom ett antal tidigare ej registrerade förhistoriska gravanläggningar samt kulturlämningar från historisk tid.

För inventering och dokumentation av hållristningslokalerna har fil. dr. hc. Sven-Gunnar Broström svarat. Fältinmätning och kompletterande inventering har skett inom projektet Skog och Historia genom 1:e antikvarie Thomas Persson. Uppgifter om de nyregistrerade lämningarna har rapporterats till FMIS.

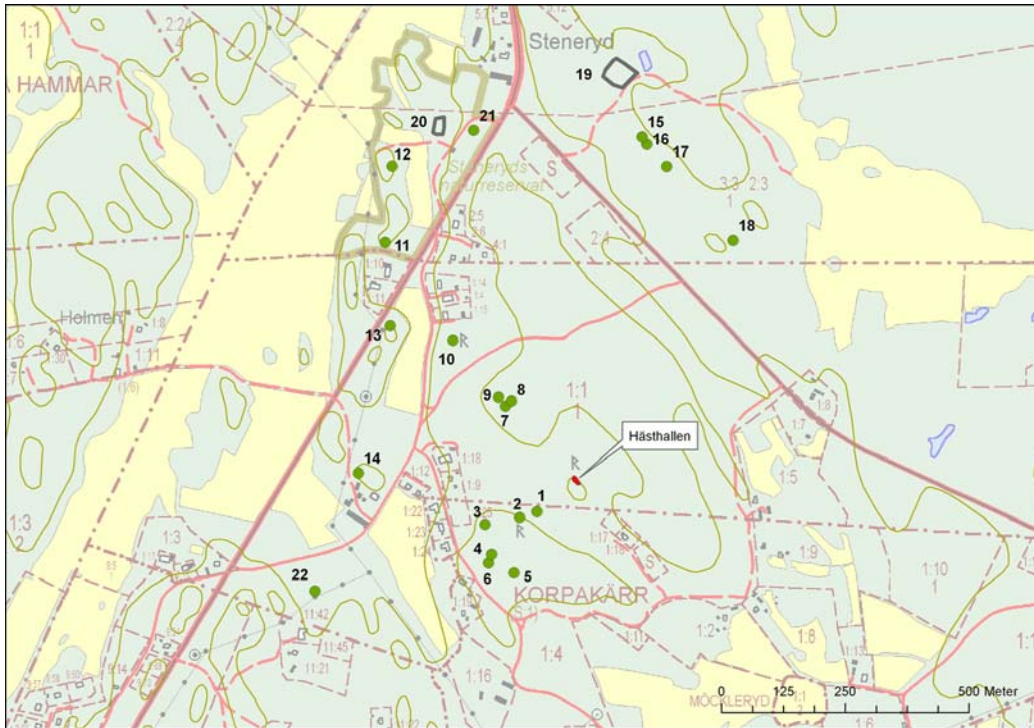
Möcklerydsområdet

Hållristningarna på Hästhallen vid Möckleryd är Blekinges kanske mest spektakulära fornlämning. Platsen är välbesökt och idag försedd med fyllig information. Den arkeologiska kunskapen om området har varit bristfällig och främst baserats dels på lundaseminariets insatser i slutet av 1950-talet och dels på Fornminnesinventeringen från 1969. Vid den senare registrerades förutom Hästhallen endast två skålgropsförekomster. Hästhallen har därför länge uppfattats som en solitär och relationen till omgivande område har varit oviss.

Delar av skogsområdet norr om Hästhallen har slutavverkats och viss markberedning har skett. Ytterligare avverkningar planeras. Målsättning med den nu genomförda inventeringen har varit att fördjupa kunskapen om hållristningens relation till omgivande närområde och att därmed få underlag för den framtida antikvariska hanteringen av området.

Det inventerade området omfattar en yta om ca 1,5 km². Östra och norra delen av området består av en flack, delvis blockrik höjdplatå med partier med berg i dagen. Höjdplatån upptar större delen av det inre av Torhamnshalvön och är idag bevuxen med främst planterad tallskog. Ännu för knappt hundra år sedan fanns här vidsträckta ljunghmarker. Väster och söder härom vidtar ett småskaligt odlingslandskap med flacka dalgångar, täckta med lättodlade svallsediment. Inom naturreservatet Steneryds lövängar begränsas odlingsmarken av kullar och ryggar av svallad, blockrik morän, vilka har lång hävd som hårdvallsäng. Det inventerade

områdets västra begränsning utgörs av en bredare, idag odlad dalgång, som under Litorinatid var en havsvik och ännu omkring Kr f. utgjordes av kärrmark. Dalgången fortsätter in mot Färskesjön mitt på Torhamnshalvön.

Det inventerade området.

Registrerade lämningar

Vid inventeringen framkom 16 tidigare ej registrerade förhistoriska lämningar, 1 figurristning, 13 skålgropsförekomster i block och håll samt 2 stensättningar. Dessutom registrerades 4 kulturlämningar från sen historisk tid, en gårdstomt, en husgrund samt ett par torplämningar.

Den nyfunna figurristningen, nr 13, belägen ca 500 m NV om Hästhallen, utgörs av en naturalistiskt framställd kronhjort på en mindre mot Ö sluttande håll. I hållens övre del är ett antal skålgropar. S och N härom är ytterligare tre skålgropsförekomster i block, 11, 12 och 14. Områdets norra del utgörs av en flack, blockbunden slänt i vilken framkom fyra skålgropsförekomster, 15, 16, 17 och 18. I områdets, skogsbevuxna centrala del finns åtta skålgropsförekomster, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9 och 10. Dessutom registrerades här två fyllda stensättningar, 7 och 8.

Dokumentation

Samtliga lokaler utom Hästhallen beskrevs och lades in på fastighetskartan i skala 1:10 000. Två av dem, 13 och 10, dokumenterades enligt en metod som utvecklats

inom RANE-projektet: Efter rengöring av hällen imålades identifierade figurer med slammad krita, varefter ristningen fotograferades. Figurerna kalkerades på plastark med vattenfast tusch. Plastarken scannades för att därefter behandlas i dator.

Data om de registrerade lämningarna har översänts till FMIS.

Resultat och rekommendationer

Inventeringen har med råge infriat förväntningarna. De många nyfunna lokalerna ger en helt ny bild av området, där den stora ristningsytan på Hästhallen länge framstått som en solitär. Merparten av lämningarna är koncentrerade till områdets södra och västra del kring odlingsmarken i dalsänkorna. Räckan av skålgropsförekomster i väster inklusive den nyfunna figurristningen ger närmast intryck av territoriemarkeringar, vilket även gäller skålgropsförekomsterna längs höjdryggen i norr. Inom området finns flera presumtiva boplatsslägen längs slänten mot dalsänkorna i väster.

Området bör i fortsättningen behandlas som en samlad fornlämningsmiljö, där tyngdpunkten framför allt ligger i sambandet mellan de olika lokalerna snarare än på de enskilda lämningarna. Detta synsätt bör vara vägledande för den framtida antikvariska hanteringen av området. Skötseln av områdets västra del garanteras av reservatsbildningen. Den tidigare odlade dalsänkan söder därom är stadd i snabb igenväxning. Här bör röjningsinsatser samt betesdrift övervägas. Landskapsvärden bör givetvis även inbegripa höjdpartiet med den nyfunna figurristningen, lokal 13. Områdets östra och norra delar är idag bevuxna med planterad tallskog, som ställvis är avverkningsmogen. Tillsammans med markägaren bör en detaljerad skogsbruksplan upprättas, vilken inte minst bör ta sikte på hur närområdet kring Hästhallen lämpligen utformas. Inom hela det av skålgropsförekomster avgränsade området bör endast manuell markberedning komma ifråga.

Ristningsytorna på Hästhallen bör dokumenteras enligt den ovan beskrivna modellen. I samband därmed bör hällen rengöras och imålningen förnyas/kompletteras.

Den nyfunna figurristningen, lokal 13. Foto: S-G Broström.

Förteckning över registrerade lämningar

1. **Skålgropsförekomst i block**, Blocket är 2x 1,7 x 0,6. På krönet är 1 skålgrop, 6 cm diam, 1 cm dj.
2. **Skålgropsförekomst i block**, 3,4 x 2,2 x 1 m. På dess plana ovansida är 12 skålgropar, 4 – 5 cm diam, 0,5 – 1 cm dj.
3. **Skålgropsförekomst i håll**, 1,9 x 0,8 m (N-S), bestående av 12 skålgropar, varav 9 runda, 4-10 cm diam, 0,5-1 cm dj, samt tre avlånga, 10-11 cm l, 5-7 cm br och 1-1,5 cm dj. Skålgroparna är på krönet av en låg håll i V sluttning
4. **Skålgropsförekomst i block**, Blocket är 2x3x1,9x0,9 m. På toppen är 1 skålgrop, 5 cm diam, 1 cm dj.
5. **Skålgropsförekomst i block**, Blocket är 2,4x1,8x1,3 m. Spridda på toppen är 7 skålgropar, 4-5 cm diam, 0,5-1 cm dj.
6. **Skålgropsförekomst i block**, Blocket är 1,5x1,1x0,3 m. På toppen är 1 skålgrop, 5 cm diam, 1 cm dj.
7. **Stensättning?, rundad**, ca 8 m diam, 0,3 m h. Starkt övertorvad fyllning av 0,4-0,6 m st stenar
8. **Stensättning, rundad**, ca 7 m diam, 0,3 m h. Starkt övertorvad fyllning av 0,4-0,6 m st stenar
9. **Skålgropsförekomst i håll**, 1,3x0,2 m (NÖ-SV). På krönet av en uppstickande håll är 4 skålgropar, 4-5 cm diam, 0,5-1 cm dj.
10. **Skålgropsförekomst i block**, 3,3x2,2x0,7 m, bestående av 5 rännor och 55 skålgropar. Rännorna är 4x11 cm l. 4 av dem sammanbinder skålgropar och en utgår från en skålgrop. Av skålgroparna är 45 runda, 3-6 cm diam, 0,5-2,5 cm dj. 10 är ovala, 7x17 cm l, 5-7 cm br, 0,5-2 cm dj. Skålgroparna är belägna på blockets V sydsluttande del och inom ett område med finkornig bergart.
11. **Skålgropsförekomst i block**, 4,2x3,5x1,3 m, bestående av 7 skålgropar, 4-7 cm diam, 0,5-2,5 cm dj. Skålgroparna är belägna på högsta delen av blocket.
12. **Skålgropsförekomst i block**, 2,5x2,2x0,5 m, bestående av 2 skålgropar, 4-5 cm diam, 0,5-1 cm dj. Skålgroparna är belägna på sydspetsen av blockets plana ovansida. En skålgrop är huggen i en spricka.
13. **Hällristning i fast håll**, 1,3x0,5 m (NV-SÖ), bestående av 1 djurfigur och 4 skålgropar. Djurfiguren - en hjort - är 21x17 cm st med helt uthuggen kropp, tvåbent och med stor hornkrona. Skålgroparna är 3-5 cm diam, 0,5-1,5 cm dj. Skålgroparna är belägna på hållens högsta del och djurfiguren strax nedanför på

hällens släta sydsluttning. Djurfiguren är grunt men mycket distinkt inknackad med alla slagmärken ännu synliga.

14. Skålgropsförekomst i block, 2x1,6x0,7 m, bestående av 2 skålgropar, 5-7 cm diam, 1-2 cm dj. Skålgroparna är belägna på blockets plana ovansida.

15. Skålgropsförekomst i block, Blocket är 3x1,8 m st, 1,5 m h. På NV kanten är 5 skålgropar, 3-9 cm diam, 0,5-1 cm dj.

16. Skålgropsförekomst i block, Blocket är 1,7x1,4 m st, 0,7 m h. På SÖ kanten är 2 skålgropar, 4 cm diam, 1 cm dj.

17. Skålgropsförekomst i block, Blocket är 1,7x1,4 m st, 0,7 m h. På SÖ kanten är 2 skålgropar, 4 cm diam, 1 cm dj

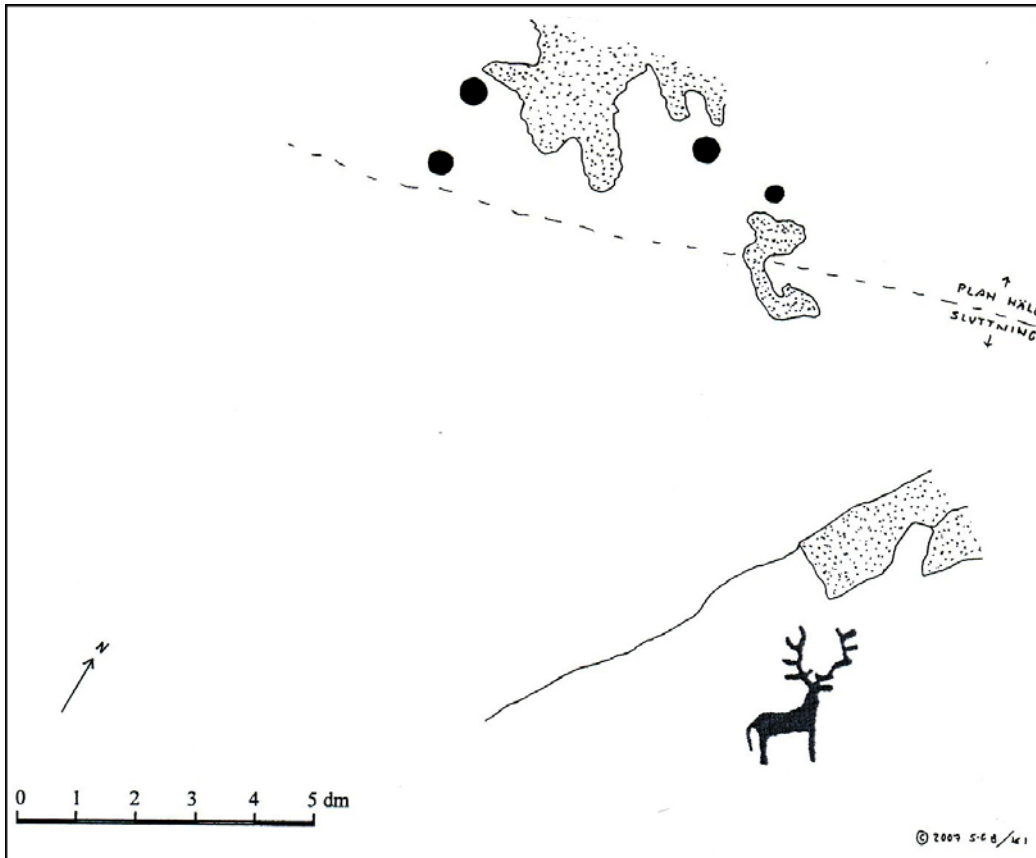
18. Skålgropsförekomst i block, Blocket är 4x3,5 m st, 2,5 m h. På en avsats på blockets NÖ sida är 1 skålgrop, 5 cm diam, 0,5 cm dj

19. Torplämning.

20. Gårdslämning.

21. Uthusgrund.

22. Torplämning.

Hällristning nr 13.
Dokumentation: Sven-Gunnar Broström.

Skålgropsföremål i block, nr 10.
Dokumentation: Sven-Gunnar Broström.

Steneryds naturreservat i områdets västra del.
Foto: Thomas Persson.

Den odlade dalsänkan i områdets södra del.
Foto: Thomas Persson.